.11.2026 nr 1-2/26-790/2

ARVAMUS

Kellele: väliskomisjon
Istungi kuupäev: 23.11.2026
Võtsid osa: Komisjoni liikmed: Marek Reinaas, Jaak Aab, Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi
Komisjoni ametnikud: Eve-Ly Kübard (nõunik-sekretariaadijuhataja), Mari Tänav (nõunik), Kristiina Reinfeldt (nõunik), Maria Haas (konsultant), Katre Roomets (konsultant)
Puudusid: Aleksei Jevgrafov ja Reili Rand
Kutsutud: Välisministeeriumi väliskaubanduspoliitika ja rahvusvaheliste majandus-organisatsioonide osakonna peadirektor Kenneth Kopamees ning sama osakonna esindaja Kristi Kraavi-Käerdi
Teema: Arvamuse andmine Nõukogu otsuste eelnõude Euroopa Liidu ja India Vabariigi vahelise vabakaubanduslepingu sõlmimise ja allakirjutamise kohta - COM(2026) 482, COM(2026) 483

Ülevaade arutelust

Kenneth Kopamees lausus, et Vabariigi Valitsus andis hiljuti heakskiidu seisukohtadele Euroopa Liidu (EL) ja India vabakaubanduslepingu allkirjastamise osas. Protsess lepingu jõustumiseks veel kestab ja sellele peab peale allkirjastamist, mis tõenäoliselt toimub käesoleva aasta detsembris, andma heakskiidu Euroopa Parlament. Allkirjastamine on ette nähtud Brüsselis 2026. aasta detsembris Euroopa Komisjoni presidendi Ursula von der Leyeni ja India peaministri Narendra Modi vahel. India on rahvaarvu poolest maailma suurim riik ja üks kiiremini kasvavaid turge. EL on juba praegu India jaoks üks suurimaid kaubanduspartnereid - 11,5% India kaubavahetusest toimub EL-iga. Prognoosid ütlevad, et lepingu mõjul peaks kaubavahetus 2032. aastaks kahekordistuma. Läbirääkimised on koos pausidega 20 aastat kestnud, kuna need on vabakaubanduslepingute osas keerulised. Lepinguga kaasneb see, et 96,6%-il EL-i kaupadest kaovad ära tollimaksud. See annab EL-i tööstusele palju rohkem võimalusi oma kaupu India turule eksportida. Sellega kaasnevad ka erinevad digikaubanduse reeglid, mis on olulised Eesti teenusekaubandusele. Eesti kaubavahetus Indiaga toimub suures osas just teenusekaubanduse osas. Eesti kaupade ja teenuste eksport Indiasse oli 2025. aastal 118 mln euro ulatuses, teenused moodustasid sellest 41 mln eurot. Indiasse ekspordib 132 Eesti ettevõtet ning Eesti ja EL-i eksport Indiasse toetab Eestis u 3000 töökohta. Suurimad ekspordiartiklid on Eestile elektriseadmed 21 mln euro, puit ja paber 20 mln euro ja masinad 6 mln euro ulatuses. Kõikide nende tootekategooriate osas on oodata tollimaksu alandusi, mis muudab Eesti ettevõtete jaoks India turule eksportimise palju lihtsamaks ja sellel turul on ka väga palju võimalusi. Lisaks sisaldab leping ka teatud kaitseklausleid. EL ei langeta Indiaga lepingu sõlmimise tõttu oma standardeid, vaid India tooted peavad vastama EL-i standarditele, et nad saaksid siinsele turule ligipääsu. Ühtlasi on kaitstud EL-i tundlikud tooted, nt veise- ja linnuliha, suhkur, riis, piimapulber, mesi ja etanool. EL-i lepingud on ühelt poolt majanduslikud, aga teiselt poolt oluliselt seotud ka geopoliitilise kontekstiga. On näha, et EL on järjest koostamas lepinguid, mis on seotud ka

välispoliitilise elemendiga, et tuua EL-ile lähemale riike, kellega n-ö partnerlussuhtes ollakse. Edaspidi selgub, kuidas leping hakkab tulevikus mõjutama EL-i ja India poliitilist suhet.

Kristi Kraavi-Käerdi lisas, et tollisoodustused ja turu avamine ei leia aset koheselt lepingu jõustumisel, vaid osaliselt on tegemist ka pikemaajalise protsessi ja üleminekuperioodidega. Seda on oluline teada, eelkõige ettevõtjate seisukohalt, kui hakata turule sisenemist planeerima. Rääkides põllumajandusest, siis Eesti piimandussektorile ei pruugi tegemist olla kõige kasulikuma lepinguga, sest põllumajandustoodete puhul on turu avamine suhteliselt väike. Kui vaadata nt Eesti juustueksporti, siis on see vaatamata praegustele, üle 40% ulatuvatele tollimaksudele kasvanud vähem kui 1 mln eurolt enam kui 2,3 mln euroni. Seetõttu võib lepingu positiivne mõju põllumajandussektorile seisneda eelkõige selles, et tekib stabiilsem ja etteaimatavam keskkond. Edaspidi on teada, et India ei saa ainult omal soovil tolle tõsta. Samuti on oluline, et lepingus on eraldi peatükk seoses tehniliste kaubandustõketega, sest tihti on eksportööridele väga keeruline saada üle tehnilistest kaubandustõketest, mis puudutavad nt erinevaid sertifitseerimislubasid jne. Ühtlasi muutuvad protsessid digitaalsemaks, läbipaistvamaks ja EL-i ettevõtetele arusaadavamaks ehk neil on edaspidi lihtsam India turule siseneda.

Mart Maastik sõnas Hiina näitel, et hetkel otsitakse EL-is võimalusi kolmandate riikide toodangu takistamiseks. Kõneleja lausus, et eurooplastele on võimalus siseneda India turule kasulik, kuid uuris, et kui India siseneb EL-i turule, siis kuidas see mõjutab EL-i, sh Eesti, konkurentsivõimet.

Kenneth Kopamees ütles Hiina osas, et hetkel on näha, et nende tooted on teatud kategooriates muutumas väga konkurentsivõimeliseks võrreldes Euroopas toodetavate kõrgtehnoloogiliste toodetega. India veel ei konkureeri nt EL-i tööstustoodanguga. India konkureerib mingil määral põllumajandustoodetega, kuid seda ainult väga konkreetsetes kaubandusgruppides. Hiinaga seotud arutelu ja otsused, mis tehakse kaubanduskaitsemeetmete vallas, on väga hea kaasus, sest kui tulevikus nähakse, et Indiaga hakkab teatud konkurentsiprobleem tekkima, on EL-is olemas teatud tööriistad, et seda takistada. Hiina puhul töötatakse neid hetkel välja vastavalt sellele, kui nähakse, et teatud kategooriates tekib EL-i tööstustel probleem. Seega saab näha, kuidas need kaitsemeetmed reaalselt töötavad. Lõppeesmärk on üldiselt EL-i tööstustoodangu kaitsmine.

Mart Maastik palus informatsiooni seoses EL-i ja India kaubavahetusbilansiga ning sellega, millist kasu saab lepingust India.

Kristi Kraavi-Käerdi lausus, et kõnealune leping sõlmitakse olulisel määral selleks, et siduda India, kui maailma üks kõige suuremaid ja kasvava majandusega riike, etteaimatavate reeglitega. See võimaldab vältida hetkel Hiinaga seotud olukorda, kus kiiresti areneval turul on EL jäänud arengutest maha ning puuduvad vajalikud vahendid EL-i ettevõtjate kaitsmiseks ja toetamiseks. Lepingus on ühtlasi peatükk kaitsemeetmete kohta. Kaitsemeetmete rakendamine on võimalik kõigi kaubagruppide puhul, mida leping hõlmab. Kaitseklausel on rakendatav 22 aasta jooksul peale lepingu jõustumist. Kaitseklausli rakendamine toimub alati eelkõige olukordades, kus nähakse, et lepingu teise poole eksport hakkab kahjustama EL-i tootjaid. Rääkides kaubavahetusest, siis India saab EL-ilt samuti tollisoodustused vastu, kuid EL-i tollimaksu langetused on palju väiksemad kui India omad. India puhul on seni kehtinud EL-i ühepoolselt antud tollisoodustused. Üldiselt on kasu, mida EL-i ettevõtted lepingust saavad, suurem. EL liberaliseerib samuti peaaegu 99% oma kaubavahetusest Indiaga. Rääkides kaubagruppidest, mida India soovib EL-i tuua, siis need sisaldavad masinaid, seadmeid, rõivaid ja erinevaid metalle. Lisaks on India üks maailma suurimaid teenuste eksportijaid. Selles on juba hetkel EL-i ja India vaheline kaubandusbilanss EL-i vaates negatiivne. India ekspordib EL-i palju rohkem nt IT- ja äriteenuseid, kui EL Indiasse. Samas

vaadates Eestit, siis on vaatepilt vastupidine. Eesti ekspordib Indiasse teenuseid praktiliselt poole võrra rohkem, kui nemad Eestisse. Kaubavahetuse osas on samuti Eesti bilanss Indiaga positiivne ehk Eesti ekspordib sinna rohkem.

Marek Reinaas sõnas, et tehisaru andmetel importis 2025. aastal EL Indiast u 70 mld euro väärtuses ja EL eksportis Indiasse u 50 mld euro väärtuses, mis tähendab, et bilanss on -20 mld eurot. Eesti bilanss on aga tõesti positiivne.

Mart Maastik ütles, et Eesti bilanss on positiivne, kuna suuremad kaubad ei liigu Eesti kaudu, vaid kõike ostetakse läbi suuremate ladude ja vahendajate teistest EL-i riikidest, mis ei peegelda tegelikku bilanssi.

Mario Kadastik palus täpsustada seoses ekspordibilansiga, kas eelnevalt nimetatud peamised Eesti ekspordiartiklid, sh elektriseadmed, puit ja masinad, hõlmasid ka teenuste eksporti või moodustasid teenused ekspordimahust eraldiseisva osa.

Kristi Kraavi-Käerdi lausus, et Eesti eksport oli 2025. aasta seisuga u 77 mln eurot ja teenuste eksport lisandub sellele summale.

Urve Tiidus küsis, millised on vabakaubandusleppega seonduvad sihteesmärgid ehk kui palju võiks eksport kasvada.

Kristi Kraavi-Käerdi vastas, et tehtud on erinevaid prognoose. Hetkel loodetakse, et oodatav kasv EL-i vaatest on 57 mld eurot ja India ekspordi kasv 24 mld eurot. Protsentuaalselt tundub, et India võidab leppest rohkem, kuna nende puhul on tegemist u 0,1% SKP-st kasvuga, EL-is on see number veidi väiksem. Tegelikult sõltub aga palju lepingu rakendamisest ning sellest, kas kogu potentsiaal, mida leping pakub, õnnestub realiseerida.

Otsus
Komisjon otsustas Vabariigi Valitsuse seisukohti toetada.

Komisjoni otsus oli konsensuslik (Mario Kadastik, Rene Kokk, Mart Maastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

(allkirjastatud digitaalselt)
Marek Reinaas
majanduskomisjoni esimees

Koostaja: Maria Haas
631 6436 maria.haas@riigikogu.ee